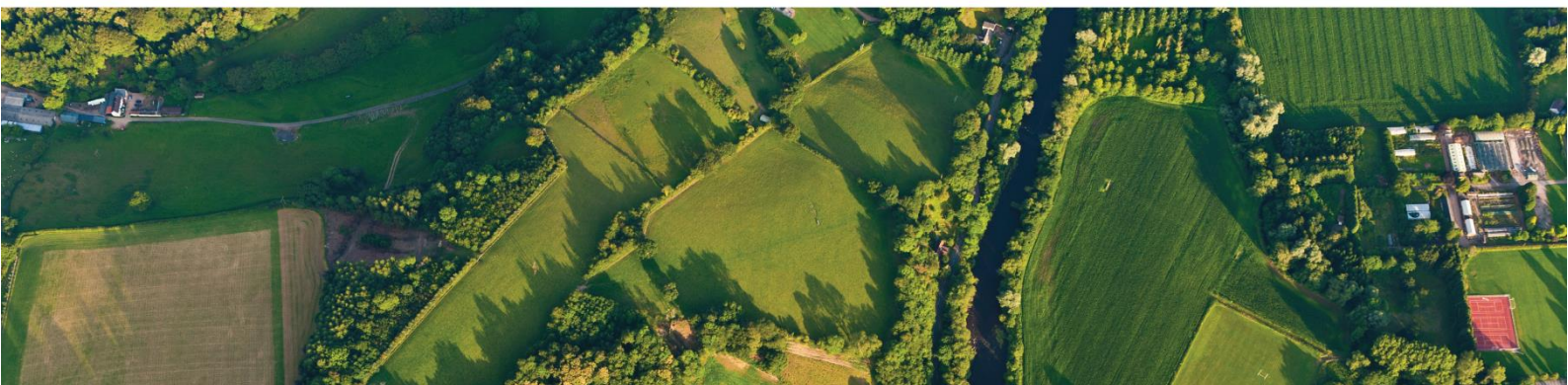

Transect-rapport 3556

**Bavel, Tervoortseweg 6
Gemeente Breda (NB)**

Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven,
karterende en waarderende fase

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Bavel, Tervoortseweg 6. Gemeente Breda (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase.
Rapportnummer	Transect-rapport 3556
Auteurs	N. Magdelijns
Versie	Versie 1.1
Datum	25-01-2022
Projectnummer	21040119
Onderzoeksmelding	5088164100
Opdrachtgever	DLV Advies Oostwijk 5 5406 XT Uden
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Breda
Deskundige van de bevoegde overheid	Dhr. F.J.C. Peters, gemeentelijk archeoloog
Goedkeuring door bevoegde overheid	Nog niet getoetst
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein (tijdelijk)
Omslagafbeelding	Foto van het plangebied (13-07-2021)

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	25-01-2022	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In juli 2021 heeft Transect b.v. een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Tervoortseweg 6 te Bavel (gemeente Breda). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om een nieuwe opslagplaats te realiseren. Tot voor kort stonden er verschillende panden die in gebruik waren als opslag en een paardenstal. Ter plaatse van deze panden is de bodem al geroerd, en zullen archeologische waarden niet meer aanwezig zijn. Bij de bouw van de nieuwe opslagplaats wordt deels in een stuk ongeroerde grond gegraven (het onderzoeksgebied). Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Breda heeft het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting op archeologische resten.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, karterende en waarderende fase (KNA 4.1, protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek, proefsleuven). Het onderzoek had als doel om de archeologische verwachting te toetsen en aan te vullen door het opsporen en waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moest, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten. In het Programma van Eisen was ook een mogelijkheid tot doorstart naar opgraven opgenomen. Hier is geen gebruik van gemaakt, omdat er geen aanleiding toe was.

Resultaten

In het plangebied zijn twee proefsleuven aangelegd van 10 bij 3 meter (60 m² in totaal). In de werkputten is het vlak aangelegd in de C-horizont van het dekzand. Tijdens het proefsleuvenonderzoek is één archeologisch grondspoor aangetroffen. Het spoor bevond zich in de top van het dekzand en betreft een greppel. Het spoor dateert uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. Er zijn geen vondsten aangetroffen. De bodemopbouw in het plangebied is deels intact. Het spoor is goed bewaard gebleven.

Conclusie en advies

Op basis van de bovenstaande resultaten en waardering kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied in de Nieuwe Tijd in gebruik is geweest als landbouwgrond. Er is namelijk alleen een spoor van landgebruik aangetroffen. De resten zijn vrij beperkt. Met de middelhoge waarderingsscore voor de fysieke kwaliteit en de lage score voor de inhoudelijke kwaliteit van de resten is geen sprake van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Inmiddels is door de gemeente Breda een selectiebesluit uitgebracht. Hierin wordt het hele nieuwe bouwvlak vrijgegeven voor wat betreft archeologie (Mevr. M. Craane en dhr. E. Peters, gemeente Breda, 14-07-2021).

Het proefsleuvenonderzoek betreft een steekproef. Wij attenderen erop, dat ondanks het uitgevoerde onderzoek bij grondwerkzaamheden alsnog archeologische resten kunnen worden aangetroffen. Hiervoor geldt vanuit de Erfgoedwet een wettelijke verplichting om archeologische resten te melden, voor zover buiten de verwachting uit het vooronderzoek en proefsleuvenonderzoek. Dit kan via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) te Amersfoort, dan wel via de gemeente.

Inhoud

1. Aanleiding	6
2. Vooronderzoek.....	8
3. Doel en methodiek.....	10
4. Resultaten	12
5. Waardestelling	17
6. Conclusie en advies	19
Geraadpleegde bronnen	20
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland	21
Bijlage 2. Puttenplan.....	22
Bijlage 3. Allesporenkaart	23
Bijlage 4. Vlaktekeningen.....	24
Bijlage 5. Sporen- en lagenlijst.....	26
Bijlage 6. Allesporenkaart geprojecteerd op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832	27
Bijlage 7. Beantwoording van onderzoeksvragen.....	28

1. Aanleiding

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Breda
Plaats	Bavel
Toponiem	Tervoortseweg 6
Kaartblad	50B
Perceelnummer(s)	GNK01 – M – 618
X-,Y-Coördinaten	117.047 / 398.425
Oppervlakte plangebied	1,0 ha
Oppervlakte onderzoeksgebied	300 m ²
Huidig grondgebruik	Braakliggend

In juli 2021 heeft Transect b.v.¹ een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Tervoortseweg 6 te Bavel (gemeente Breda; figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om een nieuwe opslagplaats te realiseren. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1,0 ha en ligt momenteel grotendeels braak. Tot voor kort stonden er verschillende panden die in gebruik waren als opslag en een paardenstal. De panden in het zuidelijk deel zijn reeds gesloopt. Ter plaatse van deze panden is de bodem al geroerd, en zullen archeologische waarden niet meer aanwezig zijn. Bij de bouw van de nieuwe opslagplaats wordt deels in een stuk ongeroerde grond gegraven (het onderzoeksgebied). De verwachte diepte van de civiele ontgravingen is circa 80 cm -Mv.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Breda heeft het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting op archeologische resten. In het bestemmingsplan Buitengebied Oost (2019) heeft het plangebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie. Dit betekent dat bodemingrepen archeologisch onderzoeksplichtig zijn, wanneer deze een oppervlakte hebben die groter is dan 100 m² en wanneer ze dieper reiken dan 30 cm -Mv.

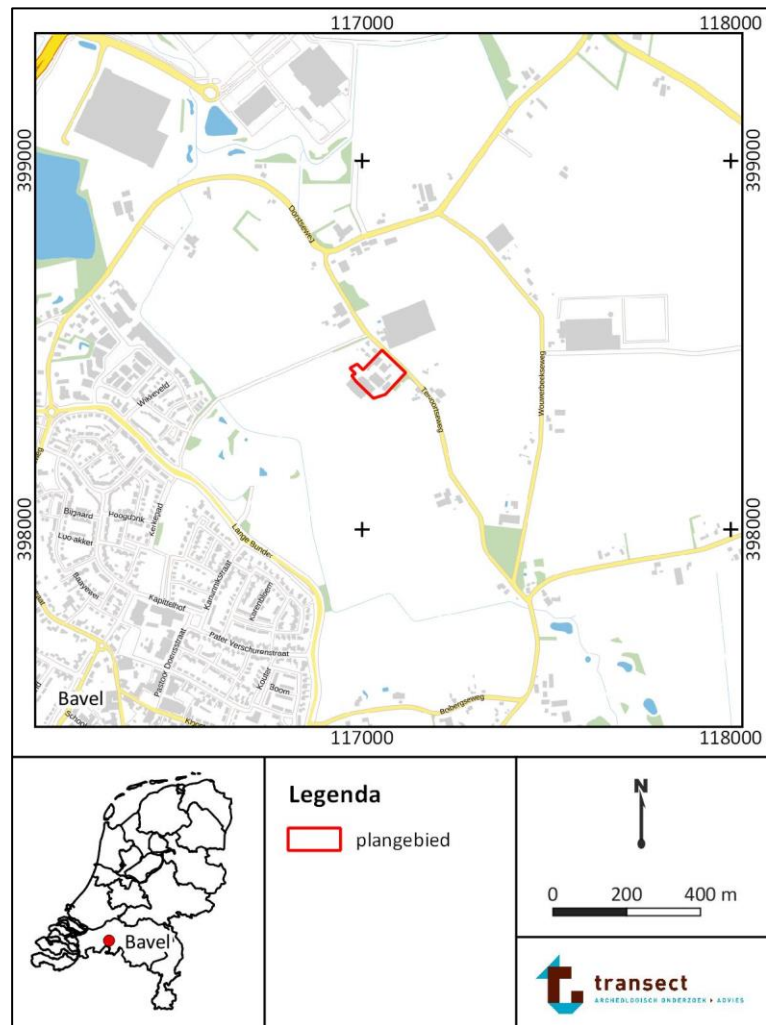
In het plangebied is niet eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Daarom is in het Programma van Eisen een beknopt bureauonderzoek opgenomen (Hartog 2021; Transect-PvE 20210607). Hieruit bleek dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum – Midden Nieuwe Tijd.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, karterende en waarderende fase (KNA 4.1, protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek, proefsleuven). Het onderzoek had als doel om de archeologische verwachting te toetsen en aan te vullen door het opsporen en waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de bevoegde overheid (vastgelegd in het Programma van Eisen; Hartog 2021) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). In het Programma van Eisen was ook een mogelijkheid tot doorstart naar opgraven opgenomen. Hier is geen gebruik van gemaakt, omdat er geen aanleiding toe was. Dit rapport beschrijft de

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

resultaten van het onderzoek.

Figuur 1. Topografische kaart met de locatie van het plangebied.

2. Vooronderzoek

Eerder uitgevoerd onderzoek	
Beknopt bureauonderzoek	
Uitvoerder	Transect b.v.
Uitvoeringsperiode	2021
Uitvoeringsmethode	Beknopt bureauonderzoek in PvE
Rapportage	Hartog, M., 2021. <i>Programma van Eisen. Bavel, Tervootseweg 6. Gemeente Breda (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase met mogelijkheid tot doorstart naar opgraven</i> , Nieuwegein (Transect-PvE 20210607).
Onderzoeksmeldingsnummer	n.v.t.
Vondsten/monsters/documentatie	n.v.t.

2.1 Landschap

Het plangebied ligt in het westelijk deel van het zuidelijk zandgebied. Op basis van de geomorfologische kaart bevindt het plangebied zich in een zone met terrasafzettingsswelingen met dekzand (kaartcode 3L12a). De ligging van het plangebied op een dekzandrug is archeologisch gezien relevant, aangezien ruggen de relatief hoger en droger gelegen locaties vormden in een overwegend nat bekenlandschap. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de ligging van het plangebied op een lage dekzandrug, die in het zuiden/zuidwesten over gaat in een vlakte, goed terug te zien. In het plangebied zelf zijn geen duidelijke maaiveldverschillen, het maaiveld ligt op circa 5,6 m +NAP.

Het plangebied is op de bodemkaart gekarteerd als laarpodzolgronden (kaartcode: cHn21). Laarpodzolgronden typeren zich door een mestdek met een dikte van 30 à 50 cm. Ze komen voor op de plaatsen van oude landbouwgronden, die met mest zijn verrijkt. In de ondergrond is sprake van een humuspodzol-B. De podzol is vaak homogener van aard dan op hoger gelegen plaatsen, zoals bij haarpodzolgronden die vaak ter plaatse van hoger gelegen beboste gronden worden aangetroffen (cf. De Bakker 1966).

Op de akkers en beemden-kaart is te zien dat het plangebied ter hoogte van de Ter Voort akker (37,075; Leenders 2006) ligt die in het plangebied overlapt met bolle akkers. In het plangebied is daardoor kans op het aantreffen van archeologische sporen uit de Prehistorie – Late-Middeleeuwen, aangezien deze naar alle waarschijnlijkheid zijn afgedekt door een akker en op die manier beschermd zijn geweest tegen moderne verstoringen.

2.2 Archeologische en historische situatie

Op basis van onderzoeken in de omgeving van het plangebied kan worden geconcludeerd dat de omgeving van het plangebied mogelijkheden voor bewoning heeft gehad gedurende het Mesolithicum, Neolithicum en Nieuwe Tijd. Tevens bestaan aanwijzingen voor activiteiten in de IJzertijd, maar dergelijke archeologische resten zijn nog maar zeer sporadisch aangetroffen.

Het plangebied ligt ten westen van het dorp Bavel die voor het eerst vermeld wordt in een akte uit mei 1299. Ten noorden van het plangebied ligt het voormalige gehucht Ter Voort. Het werd al rond 1300 vermeld. De naam verwijst naar de doorwaadbare plaats in de Gilze Wouwerbeek waar deze de Kluisstraat kruist, 400 meter ten noordwesten van het gehucht. Bij Tervoot behoren Voortse Akker,

Voortse Broek, Voortse Veken en de Voortse Heide. Het plangebied zelf wordt in het noordoosten begrenst door de Akkerweg van Ter Voort, nu de Tervootseweg.

Op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 is zichtbaar dat het plangebied deel uitmaakt van verscheidene kavels die allen als bouwland in gebruik zijn. Deze situatie blijft tot circa 1940 onveranderd. Op een kaart uit 1940 lijkt wat herpercelering zichtbaar te zijn, maar dit is niet geheel duidelijk. In 1962 verschijnt de eerste bebouwing op kaartmateriaal. Deze bebouwing wordt tot 2010 uitgebreid. In dit jaartal lijkt de huidige situatie ontstaan te zijn.

2.3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van het beknopte bureauonderzoek heeft het plangebied een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum – Midden Nieuwe Tijd. De verwachting is gericht op archeologische lagen, vondststrooiingen en grondsporen, met een gemiddelde spoordichtheid.

Uit de periode Laat-Paleolithicum – Neolithicum kunnen basiskampen en zogenaamde extractiekampen, seizoensgebonden plekken waar jagers/verzamelaars gedurende een korte tijd verbleven, worden verwacht. Dergelijke plekken kenmerken zich door een strooiing van bewerkt vuursteen en (eventueel) haardkuilen.

Uit de periode Neolithicum – Late Middeleeuwen moet rekening worden gehouden met sporen van landgebruik en nederzettingsterreinen, die voor een belangrijk deel uit grondsporen bestaan. Deze kunnen, zeker voor wat betreft de Late Bronstijd tot en met Middeleeuwen, vondstarm zijn. Nederzettingsterreinen kunnen zich onder andere kenmerken door erfstructuren, bestaande uit huisplattegronden, bijgebouwen (zoals spiekers), erfgreppels, omheiningen (staken- en palenrijen), waterputten en kuilen.

Uit de periode Bronstijd – Vroege Middeleeuwen kunnen bovendien er grafvelden in de vorm van urnenvelden en inhumatiegraven worden verwacht.

Uit de Nieuwe Tijd worden sporen van landgebruik verwacht, zoals greppels en verkavelingsstructuren.

Het archeologisch niveau wordt verwacht in de top van het dekzand. Aangezien in het plangebied nog niet eerder archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden is de diepteligging van het dekzand nog bekend. Het is echter wel waarschijnlijk dat deze zich in ieder geval onder een moderne verstoringslaag bevindt, waaronder mogelijk een oud bouwlanddek aanwezig is.

3. Doel en methodiek

3.1 Doel

Het doel van het proefsleuvenonderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of binnen de grenzen van het onderzoeksgebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn en zo ja, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is. Voor de deelvragen en de beantwoording hiervan, zie bijlage 7.

In het Programma van Eisen was ook een mogelijkheid tot doorstart naar opgraven opgenomen. Hier is geen gebruik van gemaakt.

3.2 Methodiek

Het proefsleuvenonderzoek is op 13 juni 2021 uitgevoerd door Nina Magdelijns (Archeoloog MA) en Sophie van Bavel (Archeoloog BA), onder leiding van André Kerkhoven (Senior KNA archeoloog). Op het moment van het veldonderzoek bestond het onderzoeksgebied uit braakliggend terrein. De stallen/opslagplaatsen rondom het onderzoeksgebied waren al gesloopt. In het onderzoeksgebied zijn twee proefsleuven aangelegd van 10 bij 3 meter (60 m² in totaal). Er is gestart met de zuidelijke proefsleuf (werkput 1). Vervolgens is de noordelijke proefsleuf aangelegd (werkput 2). In deze werkput lagen twee leidingsleuven. Eén hiervan, met een hemelwaterafvoer, moest intact blijven. Daarom kon een strook aan de noordzijde niet helemaal worden verdiept. Het gedeelte van de proefsleuf dat wel volledig verdiept kon worden, heeft een breedte van 2,5 m.

In elke werkput is laagsgewijs verdiept en is één vlak gedocumenteerd in de top van de C-horizont van het dekzand, op het niveau waar grondsporen zichtbaar werden. Dit vlak is in werkput 1 aangelegd op een diepte van circa 0,9-1,1 m -Mv (ca. 4,5-4,6 m +NAP) en in werkput 2 op circa 0,65-0,8 m -Mv (ca. 4,6-4,7 m +NAP).

Tijdens de aanleg van de proefsleuven zijn de vlakken en putwanden geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische lagen, sporen, vondsten c.q. vondstconcentraties en eventuele structuren. Hierbij is ook een metaaldetector ingezet. Alle metingen zijn verricht met een dGPS.

Het aangetroffen spoor is gecoupeerd en gedocumenteerd. In werkput 1 is één profielkolom gezet en in werkput 2 zijn er twee gezet, om inzicht te krijgen in de landschapsgenese en (post)depositionele processen.

Figuur 2. Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied.

4. Resultaten

4.1 Bodemopbouw

Werkput 1

De bodemopbouw bestaat in werkput 1 uit een bouwvoor, met daaronder een verstoringslaag. Hieronder ligt een oud-bouwlanddek op de C-horizont (figuur 3).

De bouwvoor heeft een bruinigrijze kleur en bestaat uit zwak siltig, humushoudend zand (S.1000). De bouwvoor heeft een dikte van circa 26-28 cm.

Onder de bouwvoor is een verstoringslaag aanwezig (S.999) met een donkerbruine (vulling 1) tot bruinigrijze kleur (vulling 2). Hierin zijn baksteenspikkels en houtskoolspikkels aanwezig. Deze laag heeft een dikte van 24-26 cm.

Hieronder ligt een oud-bouwlanddek (S.2000). Deze heeft een donkerbruine kleur, bestaat uit zwak siltig zand en is humusrijk. Het bouwlanddek bevat baksteenspikkels en houtskoolspikkels en heeft een dikte van circa 45 cm.

Onder het oud-bouwlanddek is de C-horizont van het dekzand aanwezig (S.3000). Het dekzand heeft een geelwitte kleur en bestaat uit zwak siltig, matig fijn zand. De top van de C-horizont ligt op circa 98 cm -Mv (ca. 4,65 m +NAP).

Werkput 2

In werkput 2 was de hele zuidwand verstoord (profiel 2.1; figuur 4). Hier is het dekzand pas aanwezig vanaf 95 cm -Mv. Aan de kopse kant van de werkput is daarom nog een profiel afgestoken en gedocumenteerd (profiel 2.2; figuur 5). Hier bestaat de bodemopbouw uit een puinlaag (S.999 vulling 3) met daaronder een verstoringslaag (S.999 vulling 2). Hieronder is een restant van een oud-bouwlanddek aangetroffen (S.2000).

Onder het oud-bouwlanddek ligt een B-horizont (S.2500). Deze heeft een donkerbruine tot bruine kleur en bestaat uit matig siltig zand. De B-horizont lijkt vochtig te zijn geweest en heeft een dikte van 10-14 cm.

Onder de B-horizont ligt de C-horizont van het dekzand (S.3000). De top hiervan lag op circa 75 cm -Mv (ca. 4,7 m +NAP).

Figuur 3. Profiel 1.1 met daarin S.1 (greppel), aan de zuidoostkant van werkput 1.

Figuur 4. Profiel 2.1 aan de zuidwestkant van werkput 2.

Figuur 5. Profiel 2.2 aan de zuidoostkant van werkput 2.

4.2 Sporen en structuren

De allesporenkaart is weergegeven in bijlage 3. De vlaktekeningen zijn weergegeven in bijlage 4. In bijlage 5 is een sporen- en lagenlijst opgenomen, inclusief lithologische beschrijvingen van de sporen (en lagen).

Er is één spoor aangetroffen in werkput 1 (S.1). Het betreft een greppel. Deze is zwartbruin van kleur en humusrijk. De spoorcontouren zijn scherp en de vulling bevatte plantenresten. Het spoor is circa 16 cm diep. De greppel is vanuit het oud-bouwanland gekraakt en dateert uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. Op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 is een greppel zichtbaar in het plangebied. De ligging van deze greppel komt niet helemaal overeen met S.1, desondanks ligt de greppel wel op één lijn met de perceelgrens uit het Kadastrale Minuutplan. Op basis hiervan is de greppel geïnterpreteerd als degene weergegeven op het Minuutplan.

In werkput 1 zijn verder een aantal recente verstoringen aangetroffen. In werkput 2 zijn geen sporen aangetroffen. Hier zijn ook een aantal recente verstoringen aanwezig. De hele zuidwestwand van de werkput was verstoord, vermoedelijk door de bouw van de voormalige opslag/stal. Daarnaast waren twee leidingsleuven aanwezig.

Figuur 6. Vlakfoto van werkput 1 met daarin greppel S.1, genomen vanuit het westen.

Figuur 7. Vlakfoto van werkput 2, genomen vanuit het zuiden.

4.3 Vondsten

Er zijn geen vondsten aangetroffen.

4.4 Monsters

De veldwerkleider heeft geen aanleiding gezien tot het nemen van (grond)monsters.

5. Waardestelling

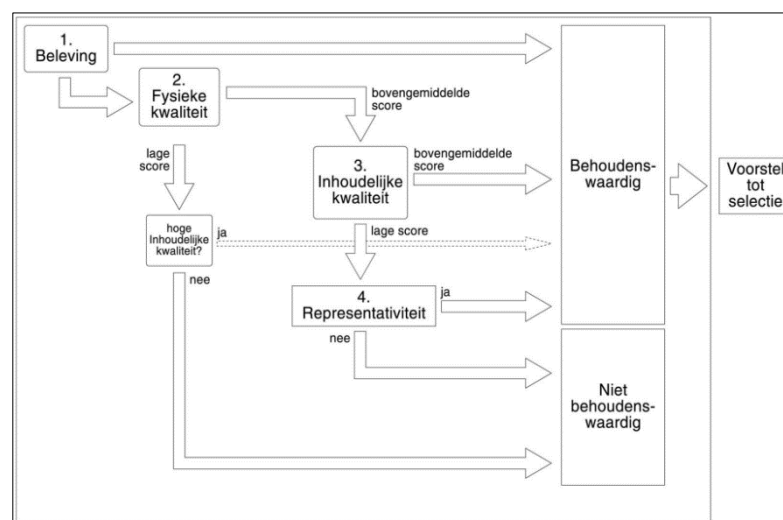
Archeologische vindplaatsen worden gewaardeerd conform de BRL4000 / KNA-protocol 4003, specificatie VS06 Waarderen en bijlage IV van de KNA 4.1. Vindplaatsen worden gewaardeerd op drie waarden (beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit) en daarbinnen op waarderingscriteria (tabel 3). Op ieder van de in totaal acht waarderingscriteria kan minimaal 1 en maximaal 3 worden gescoord.

Bij de waardering wordt eerst nagegaan of vindplaatsen vanwege hun belevingswaarde, op basis van hun schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig aangemerkt kunnen worden (figuur 12). De vindplaatsen worden vervolgens op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Een vindplaats is in principe behoudenswaardig, indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren. De beoordeling van de fysieke kwaliteit is gerelateerd aan de archeoregio waarin de vindplaats zich bevindt.

Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder), wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of een vindplaats toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats ook in principe behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, uit de beoordeling vallen.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit.

- Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt het monument als behoudenswaardig aangemerkt.
- Na deze weging wordt bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.
- De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Figuur 8. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Waardestelling

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is één archeologisch grondspoor aangetroffen. Het betreft een greppel uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. Het spoor bevond zich in de top van het dekzand.

Beleving

Voor wat betreft beleving kan de vindplaats niet gescoord worden, omdat deze niet bovengronds zichtbaar is of kan worden.

Fysieke kwaliteit

De vindplaats scoort voor wat betreft de fysieke kwaliteit middelhoog met vier punten. De bodemopbouw in het onderzoeksgebied is gedeeltelijk intact, maar er zijn ook veel verstoringen aanwezig. Er is één archeologisch grondspoor aangetroffen, dat goed bewaard is gebleven.

Inhoudelijke kwaliteit

Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten laag met drie punten. Er is slechts één grondspoor aangetroffen, een greppel uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. De opgravingsresultaten geven weinig nieuwe informatie over het gebruik van het plangebied.

Tabel 1. Waardestelling.

Waarden	Criteria	Score - hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	Schoonheid	n.v.t.		
	Herinneringswaarde	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Representativiteit	nee		

6. Conclusie en advies²

Conclusie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is één archeologisch grondspoor aangetroffen. Het betreft een greppel uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. Het spoor bevond zich in de top van het dekzand. De bodemopbouw in het plangebied is deels intact, maar er zijn ook veel verstoringen aanwezig. Het spoor is goed bewaard gebleven.

Op basis van de bovenstaande resultaten en waardering kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied in de Nieuwe Tijd in gebruik is geweest als landbouwgrond. De resten zijn vrij beperkt. Met de middelhoge waarderingsscore voor de fysieke kwaliteit en de lage score voor de inhoudelijke kwaliteit van de resten is geen sprake van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied.

Advies

Het selectieadvies omvat de volgende mogelijkheden: (1) het vrijgeven van het plangebied; (2) het behoud in situ van vindplaatsen (fysiek beschermen); of (3) het behoud ex situ van vindplaatsen (definitief opgraven). Het selectieadvies wordt voorgelegd aan de bevoegde overheid, die uiteindelijk een selectiebesluit moet nemen.

In het onderzoeksgebied bestaat het voornemen om een nieuwe opslagplaats te realiseren. Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Inmiddels is door de gemeente Breda een selectiebesluit uitgebracht. Hierin wordt het hele nieuwe bouwvlak vrijgegeven voor wat betreft archeologie (Mevr. M. Craane en dhr. E. Peters, gemeente Breda, 14-07-2021).

Het proefsleuvenonderzoek betreft een steekproef. Wij attenderen erop, dat ondanks het uitgevoerde onderzoek bij grondwerkzaamheden alsnog archeologische resten kunnen worden aangetroffen. Hiervoor geldt vanuit de Erfgoedwet een wettelijke verplichting om archeologische resten te melden, voor zover buiten de verwachting uit het vooronderzoek en proefsleuvenonderzoek. Dit kan via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) te Amersfoort, dan wel via de gemeente.

² De antwoorden van de onderzoeksvragen zijn in bijlage 7 opgenomen.

Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- www.sikb.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.ahn.nl

Literatuur

- Bakker, H., de, 1966. De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland, in: *Boor en Spade*.
- Hartog, M., 2021. *Programma van Eisen. Bavel, Tervoortseweg 6. Gemeente Breda (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase met mogelijkheid tot doorstart naar opgraven*, Nieuwegein (Transect-PvE 20210607).
- Leenders, K.A.H.W., 2006. *Cultuurhistorische landschapsinventarisatie gemeente Breda*, Breda.

Figuren- en tabellenlijst

Figuur 1. Topografische kaart met de locatie van het plangebied.....	7
Figuur 2. Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied.	11
Figuur 3. Profiel 1.1 met daarin S.1 (greppel), aan de zuidoostkant van werkput 1.....	13
Figuur 4. Profiel 2.1 aan de zuidwestkant van werkput 2.....	13
Figuur 5. Profiel 2.2 aan de zuidoostkant van werkput 2.	14
Figuur 6. Vlakfoto van werkput 1 met daarin greppel S.1, genomen vanuit het westen.	15
Figuur 7. Vlakfoto van werkput 2, genomen vanuit het zuiden.	16
Figuur 8. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).....	17
Tabel 1. Waardestelling.....	18

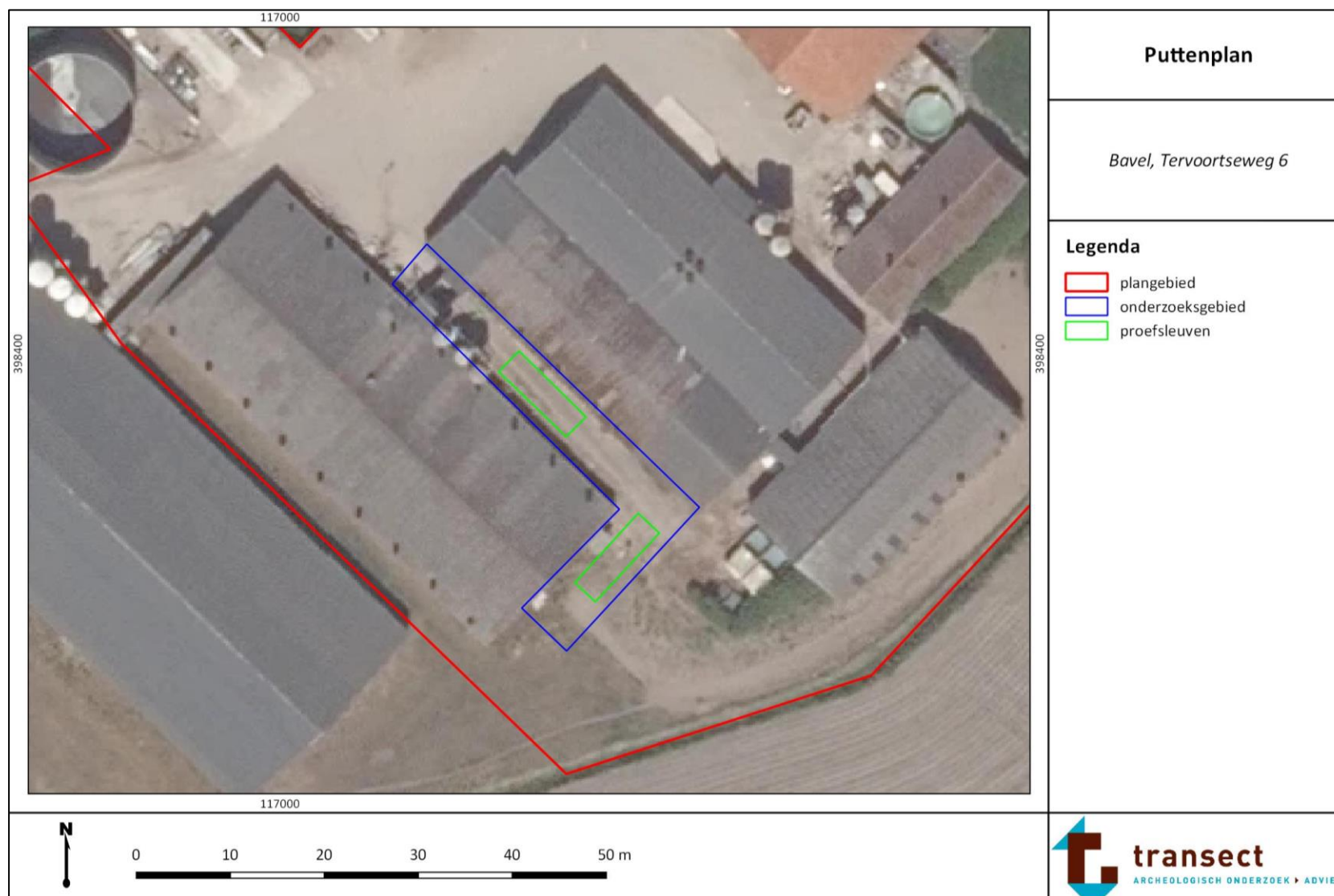
Illustratieverantwoording

- Figuur 1: PDOK.nl / Transect b.v.
Figuur 2 t/m 7: Transect b.v.
Figuur 8: sikb.nl

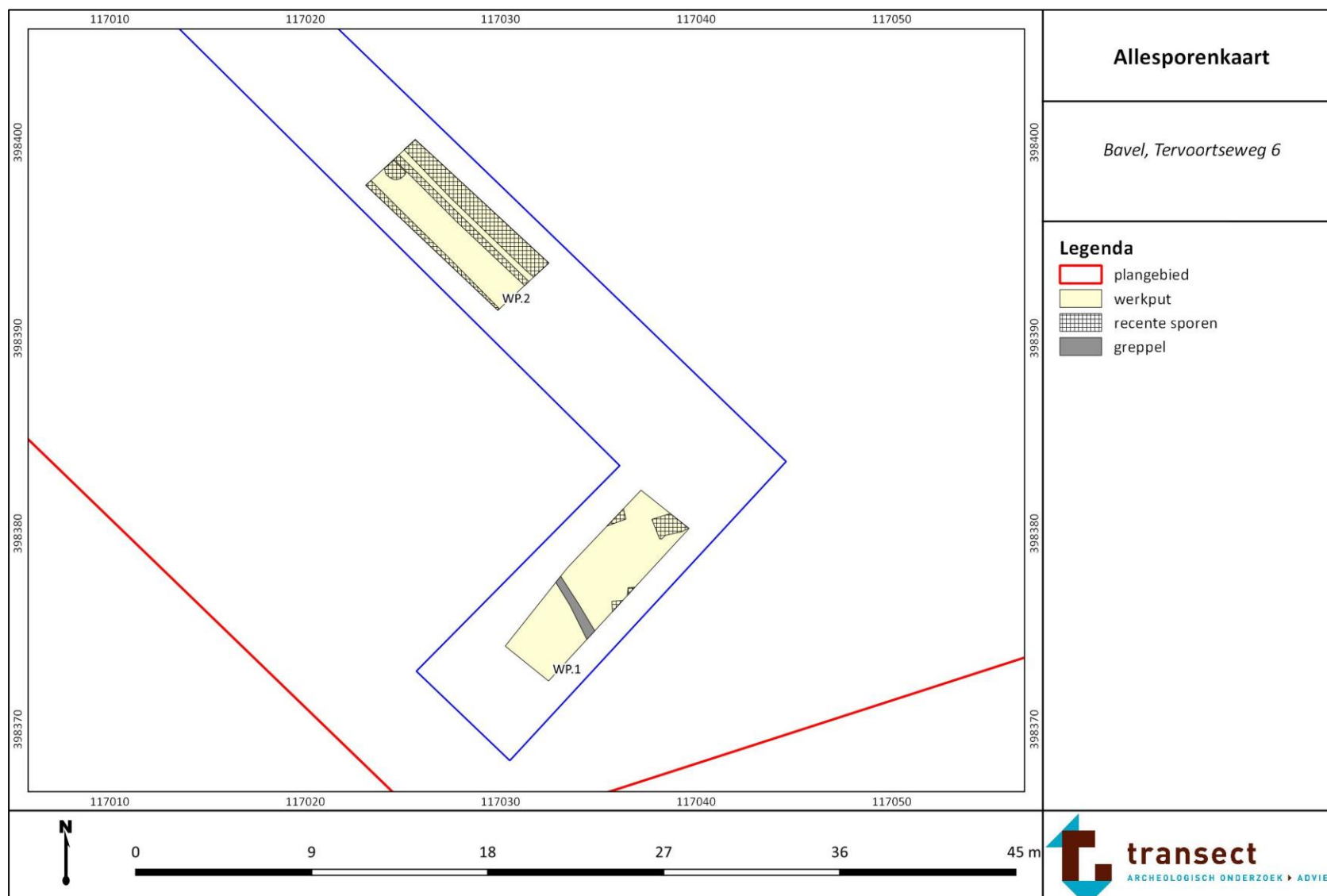
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

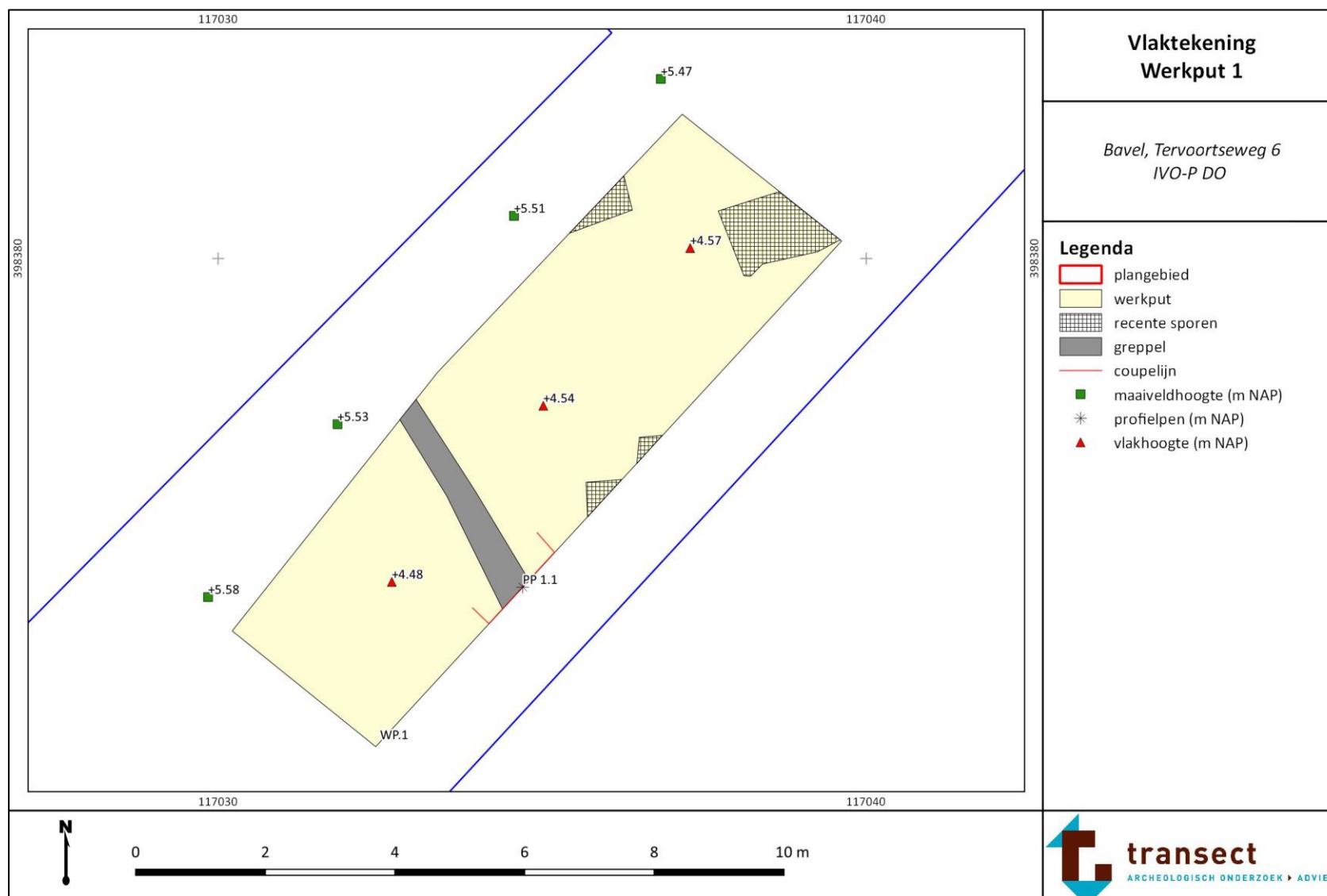
Bijlage 2. Puttenplan

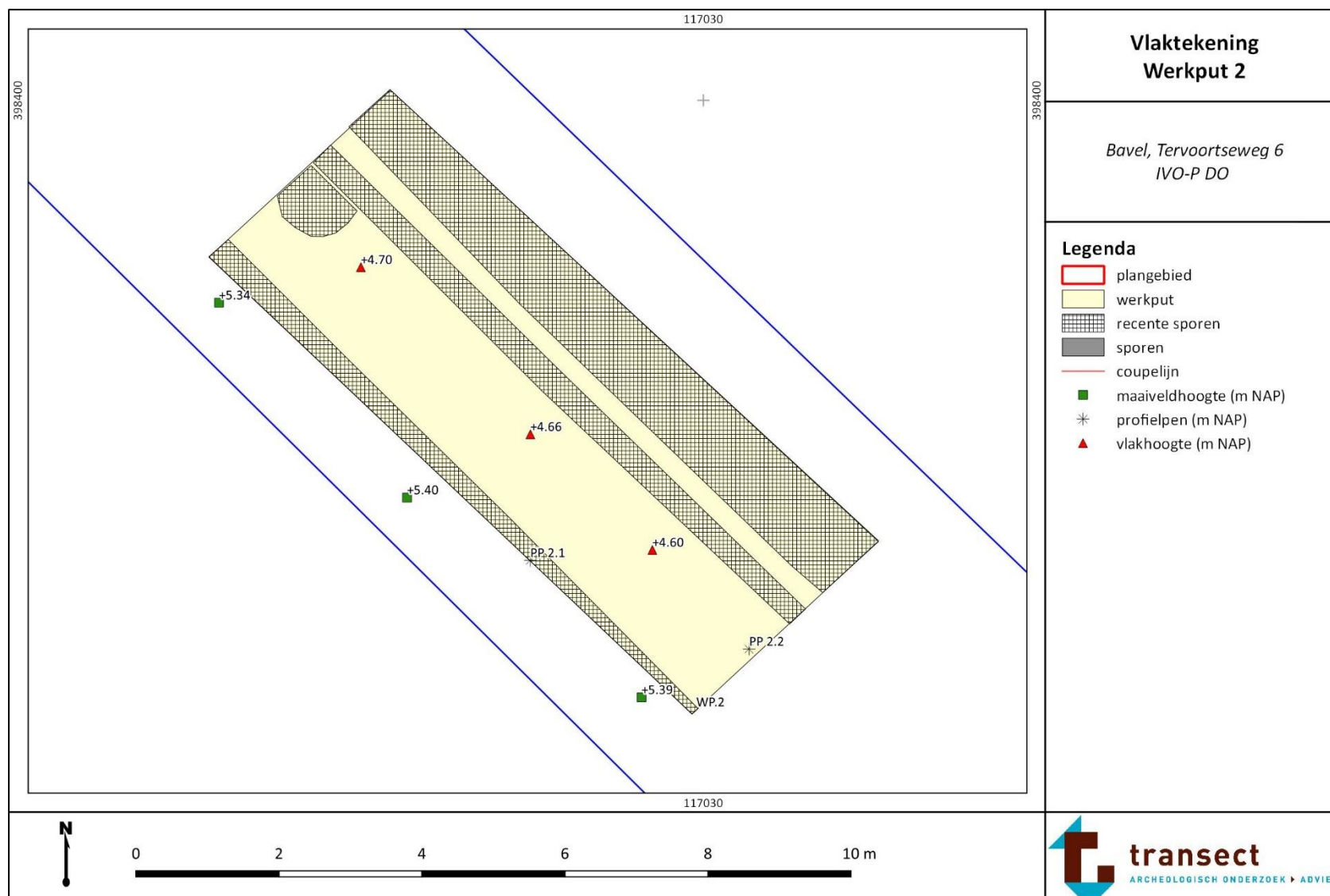

Bijlage 3. Allesporenkaart

Bijlage 4. Vlaktekeningen

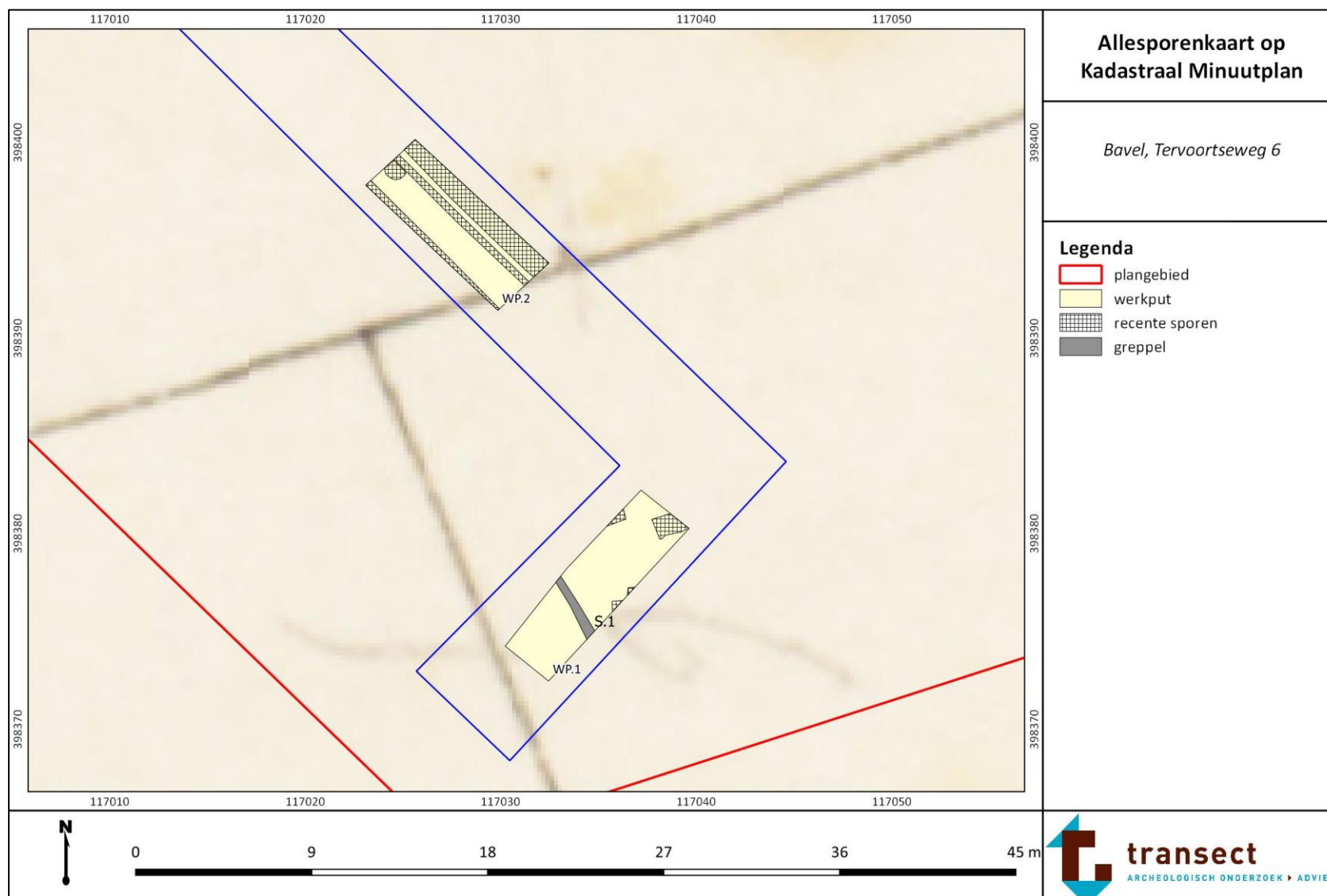

Bijlage 5. Sporen- en lagenlijst

Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Spoordiepte (cm)	Vulling	Kleur	Kleurstructuur	Textuur	Organische stof	Opmerking
01	001/102	0001	Greppel	16	1	ZWBR	heterogeen	zs4	H1	Matig grof gesorteerd, zandbrokken, voelt aan als veen, met plantenresten
01	102	0999	Verstoring		1	DBR	homogeen	zs1	H1	Matig grof gesorteerd, met baksteenspikkels
01	102	0999	Verstoring		2	BRGR	heterogeen	zs1		Matig grof gesorteerd, houtskoolspikkels
01	102	1000	Bouwvoor		1	BRGR	homogeen	zs1	H1	Matig grof gesorteerd
01	102	2000	Esdek		1	DBR	homogeen	zs1		Matig fijn gesorteerd, houtskoolspikkels, baksteenspikkels, oud-bouwlanddek
01	102	3000	C-horizont		1	GEWI	homogeen	zs1		Matig fijn gesorteerd
02	102/103	0999	Verstoring		2	BRGR	heterogeen	zs1		Matig grof gesorteerd, houtskoolspikkels
02	102	0999	Verstoring		3		heterogeen			Puinlaag
02	102	1000	Bouwvoor		1	BRGR	homogeen	zs1		Matig grof gesorteerd
02	102	2000	Esdek		1	DBR	homogeen	zs1		Matig fijn gesorteerd, houtskoolspikkels, baksteenspikkels, oud-bouwlanddek
02	102	2500	B-horizont		1	DBRBR	heterogeen	zs2		Matig fijn gesorteerd
02	102/103	3000	C-horizont		1	GEWI	homogeen	zs1		Matig fijn gesorteerd

Bijlage 6. Allesporenkaart geprojecteerd op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832

Bijlage 7. Beantwoording van onderzoeksvragen

1. *Zijn er in het onderzoeksgebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?*
In het onderzoeksgebied is één archeologisch grondspoor aangetroffen, een greppel. Er zijn geen vondsten gedaan.
2. *Hoe ziet de bodemopbouw in het onderzoeksgebied eruit en in hoeverre is deze intact?*
De bodemopbouw bestaat uit een moderne bouwvoor en puinlaag met daaronder een verstoringslaag. Hieronder is een (restant van een) oud-bouwlanddek aanwezig. Hieronder ligt de C-horizont van het dekzand. In werkput 2 ligt op sommige plekken op de C-horizont nog een B-horizont. De bodemopbouw is dus gedeeltelijk intact. Wel zijn er veel verstoringen aanwezig.
3. *Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?*
In het onderzoeksgebied is één greppel aangetroffen, in werkput 1. Het spoor is aangetroffen in de top van het dekzand en is vanuit het oud-bouwlanddek gegraven.
4. *Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*
Op basis van de spoorcontouren dateert het spoor uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd.
5. *Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*
Er zijn geen vondsten aangetroffen.
6. *Welke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?*
In het plangebied is een (restant van een) oud-bouwlanddek aanwezig. Dit is ontstaan als gevolg van herhalende bemesting tijdens de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De laag zal veelvuldig verploegd zijn. Het oud-bouwlanddek heeft de onderliggende archeologische resten (deels) beschermd tegen verstoringen.
7. *Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*
Uit het beknopte bureauonderzoek in het Programma van Eisen bleek dat het onderzoeksgebied een hoge verwachting had op archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum – Midden Nieuwe Tijd. Mogelijk was er een oud-bouwlanddek aanwezig. Bij het proefsleuvenonderzoek bleek dat er inderdaad een (restant van een) oud-bouwlanddek ligt. Er zijn veel verstoringen aanwezig, die verband houden met de voormalige bebouwing. Er is slechts één spoor aangetroffen, een greppel uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. De hoge verwachting uit het PvE is niet bevestigd.
8. *Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten?*
Er zijn geen archeologische vindplaatsen bekend in de omgeving van het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied ligt vlak ten zuiden van het historische lint van Raamsdonk. In het plangebied zijn geen sporen aangetroffen die hiermee verband houden.
9. *Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingssystematiek).*
De vindplaats scoort voor wat betreft de fysieke kwaliteit middelhoog met vier punten. De bodemopbouw in het onderzoeksgebied is gedeeltelijk intact, maar er zijn ook veel verstoringen aanwezig. Er is één archeologisch grondspoor aangetroffen, dat goed bewaard is gebleven. Inhoudelijk scoren de aangetroffen

resten laag met drie punten. Er is slechts één grondspoor aangetroffen, een greppel uit de Midden tot Late Nieuwe Tijd. De opgravingsresultaten geven weinig nieuwe informatie over het gebruik van het plangebied

10. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*

Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

11. *Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?*

N.v.t.

12. *Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?*

Er is geen behoudenswaardige vindplaats aangetroffen. Het plangebied lijkt alleen te zijn gebruikt voor landgebruik in de Nieuwe Tijd.

Door het ontbreken van een behoudenswaardige vindplaats/archeologische resten zijn de thematische onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen niet te beantwoorden.